

Asia: VN/26873/2024

Lausuntopyyntö: Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin (NKV-direktiivi) täytäntöönpano; työryhmän mietintö

Direktiivin suhde nykytilaan

Mitä huomioita teillä on kansallisen nykytilan ja direktiivin suhteen arvioinnista? Pyydämme arviossanne keskittymään siihen, mitä direktiivi näkemyksenne mukaan edellyttää vähimmäistasolla.

-

Keskeiset ehdotukset

Mikä on näkemyksenne esityksen keskeisistä ehdotuksista ja suhteesta direktiivin edellyttämään vähimmäistasoon? Pyydämme kommentoimaan jokaista kohtaa erikseen kunkin otsikon alle.

-

Asianomistajan suojelun tarpeen arviointia koskeva ehdotus

-

Rikoslain muuttamista koskeva ehdotus

-

Ehdotus erityisen suojelun tarpeessa olevan asianomistajan kuulustelua koskevien säännösten laajentamisesta koskemaan seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajan lasta tai asianomistajan kanssa samassa kotitaloudessa asuvaa hänestä riippuvaisessa asemassa olevaa henkilöä, joka on muodollisesti rikosprosessissa todistajan asemassa

-

Ehdotus asianomistajan yhteystietojen välittämistä tukipalveluihin koskevan säännöksen laajentamisesta koskemaan erityisen suojelun tarpeessa olevaa seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajaa

-

Ehdotus yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävästä jatkossa seurata ja arvioida Istanbulin sopimuksen ohella NKV-direktiivin tarkoittamia toimintapolitiikkoja ja toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ehkäistä ja torjua direktiivin soveltamisalaan kuuluvan väkivallan kaikkia muotoja

-

Seri-tukikeskuksia koskeva ehdotus

-

Seri-tukikeskuksiin liittyvä muutosehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin

-

Vaikutukset

Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

-

Millaisia vaikutuksia viranomaisten toimintaan arvioitte esityksellä olevan?

-

Millaisia muita yhteiskunnallisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

-

Millaisia muita vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan? (Esimerkiksi ihmisryhmiin kohdistuvat vaikutukset)

-

Vaihtoehtoiset ratkaisut

Onko jokin muu tapa, jolla direktiivin edellyttämät vähimmäisvelvoitteet voitaisiin toteuttaa?

-

Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Miten kommentoitte mietinnön näkemyksiä, jotka koskevat suhdetta perustuslakiin ja säätämisjärjestystä (mietinnön jakso 11)?

-

Muut havaintonne ja kommenttinne esitysluonnoksesta

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Muut havaintonne ja kommenttinne direktiivin vähimmäisvelvoitteita pidemmälle menevistä (kansallisista) tarpeista naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumiseksi?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan huomioita kansallisen nykytilan ja direktiivin suhteen arvioinnista

Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin täytäntöönpanosta; työryhmän mietintö VN/26873/2024

Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta pitää myönteisenä, että kansallisessa arvioinnissa on tunnistettu lemmikkieläinten käyttö osana väkivallan dynamiikkaa ja uhrin painostamista. Tämä on tärkeä havainto ja linjassa direktiivin tavoitteiden kanssa.

Esityksessä on kuitenkin mielestämme puutteita, jotka muodostavat tosiasiallisen esteen uhrin turvaan tai tukipalveluihin hakeutumiselle.

Erityisesti:

- Lemmikkieläimet tunnistetaan ainoastaan riskitekijänä, ei osana uhrin konkreettista suojelun tarvetta.
- Arviointi ei kata käytännön esteitä, jotka voivat estää uhria hakeutumasta turvaan, kuten lemmikin turvallisen sijoituspaikan puuttumista.

Kuten toimme aiemmassa kirjelmässämme esiin, lemmikki voi muodostaa keskeisen esteen uhrin turvaan hakeutumiselle, mikäli lemmikin sijoituspaikkaa ei voida järjestää. Tämä olisi välttämätöntä huomioida osana direktiivin vähimmäisvaatimusten täytäntöönpanoa.

Keskeiset ehdotukset

Asianomistajan suojelun tarpeen arviointia koskeva ehdotus

Lemmikkieläinten käyttö uhrin painostamisen välineenä on huomioitu riskinarvioinnissa. On keskeistä tunnistaa eläimet osana väkivallan dynamiikkaa.

Pelkkä riskinarviointi ei kuitenkaan johda konkreettisiin lemmikkien suojelutoimiin. Lähisuhdeväkivallan uhrit eivät usein saa tarvitsemaansa apua, jos lemmikkiä ei voi ottaa mukaan turvakotiin eikä muita lakisäätteisiä turvajärjestelyjä ole olemassa (Eurogroup for Animals, 2025). Lemmikkieläimiin kohdistuva väkivalta ja sen uhka ovat myös itsessään traumaattisia kokemuksia perheenjäsenille, erityisesti lapsille (Ladny & Meyer 2019).

Lähisuhdeväkivallan ja eläinten kaltoinkohtelun välinen yhteys on todettu useissa tutkimuksissa (mm. Campbell ym. 2021; Fitzgerald ym. 2022). Suomessa väkivaltaisista eläinsuojelurikoksista syytettyjä on syytetty muita useammin myös muista väkivaltarikoksista, laittomista uhkauksista ja kotirauhan rikkomisista (Valtonen ym. 2023), ja eläimiin kohdistettua väkivaltaa on oikeudessa perusteltu samoilla selitysmalleilla kuin lähisuhdeväkivaltaa (Valtonen ym. 2024).

Esitutkintaviranomaiselle tulisi säätää velvollisuus arvioida, onko uhrin lemmikki siirrettävä turvaan rikoksenteijän tai epäillyn vaikutuspiiristä. Viranomaisen tulisi myös varmistaa, että uhri ohjataan palveluun, joka voi järjestää eläimelle turvallisen sijoituspaikan.

Rikoslain muuttamista koskeva ehdotus

Pidämme ehdotusta pääosin asianmukaisena. Puutteena on, että eläinten käyttö uhkailun, kontrollin ja väkivallan välineenä ei tule riittävän selkeästi esiin. Eläinten kautta tapahtuva uhkailu tulisi tunnistaa selkeämmin sääntelyssä ja sen perusteluissa.

Asianomistajan yhteystietojen välittämistä tukipalveluihin koskeva ehdotus

Pidämme ehdotusta kannatettavana, mutta sen käytännön vaikuttavuus heikkenee, jos tukipalveluihin ohjaus ei kata tilanteita, joissa uhrin avuntarve liittyy lemmikin turvalliseen sijoittamiseen.

Uusien turvakotiasiakkaiden joukossa merkittävä osa tarvitsee lemmikkipaikkoja. Lemmikkipaikkojen puute saa uhrin jäämään kotiin. Tukipalveluihin ohjaamista koskevan sääntelyn tulisi sen vuoksi kattaa myös tilanteet, joissa uhri pyytää apua lemmikkieläimen turvalliseen sijoittamiseen tai joissa on muuten syytä epäillä, että eläin on vaarassa tulla käytetyksi uhrin painostuskeinona. Tällöin viranomaisen tulisi varmistaa, että turvakotipalvelua tuottava yksikkö tai muu soveltuva toimija ottaa yhteyttä uhriin eläimen turvallisen sijoittamisen järjestämiseksi. Lähisuhdeväkivaltatilanteissa moniammatillinen yhteistyö, mukaan lukien eläinten hyvinvointia valvovat viranomaiset, on keskeistä, jotta lemmikistä aiheutuva huoli ymmärretään osana uhrin kokonaisturvallisuutta.

Suomen 228:sta turvakodista viidessä on lemmikkipaikkoja vuonna 2025, yhteensä 17 kpl. Esimerkiksi Helsingin Turvakoti Monassa on neljä huonetta lemmikkien kanssa turvaa hakeville. Vuonna 2024 Monaan hakeutui turvakodin ylläpitämän tilaston mukaan 318 asiakasta, joista oli 188 naista ja 129 lasta. Koko asiakasmäärästä 9 %:lla oli lemmikkejä mukana (yhteensä 39 lemmikkiä), aikuisista henkilöistä osuus oli 20 %. Samana vuonna 26 henkilöä ohjattiin muualle tai jäi kotiin lemmikkipaikkojen puutteen vuoksi, ja 33 lemmikkiä jäi ilman suojaa.

Tilastokeskuksen (2020) mukaan vuonna 2016 lähes kolmannes suomalaisista kotitalouksista omisti lemmikin, mikä antaa suuntaa lemmikkipaikkojen tarpeelle turvakodeissa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaiseman turvakotipalvelujen kansallisen laatusuosituksen mukaan turvakodissa olisi hyvä olla lemmikkihuone, johon asiakas voi majoittua lemmikkinsä kanssa (Nipuli & Svetloff 2025).

Taloudelliset vaikutukset

On selvää, että lemmikkipaikkojen tai muiden sijoitusratkaisujen lisääminen aiheuttaa jonkin verran kustannuksia. Samalla uhrien avunsaannin varhentuminen voi vähentää vakavamman väkivallan kustannuksia.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Jotta lemmikkieläinten käyttö uhkailun, kontrollin ja väkivallan välineenä tunnistettaisiin riittävän selkeästi, toimijoiden ohjeistusta ja moniammatillista yhteistyötä on vahvistettava.

Eläimen käytön tunnistaminen väkivallan välineenä, eläimen siirtäminen pois tekijän vaikutuspiiristä ja eläimen väliaikaisen hoidon järjestäminen muodostavat käytännössä useita toimijoita edellyttävän ketjun. Poliisin, lastensuojelun, turvakotien, eläinsuojeluviranomaisten ja tarvittaessa kunnaneläinlääkärin roolit tulisi määritellä niin, että jokaisella toimijalla on riittävät oikeudet, velvollisuudet ja resurssit oman tehtävänsä toteuttamiseen.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Kun lemmikkieläinten käyttö uhkailun, kontrollin ja väkivallan välineenä tunnistetaan ja siihen puututaan, uhrien pääsy palveluihin paranee ja irtautuminen lähisuhdeväkivaltatilanteista helpottuu.

Vaikutukset ihmisryhmiin

Merkittävä osa suomalaisista kotitalouksista omistaa lemmikkejä, joten lemmikkien aseman huomioiminen lähisuhdeväkivaltatilanteissa koskee laajaa uhriryhmää. Myös lasten asema paranee, kun eläimiin kohdistuvan väkivallan vaikutukset tunnistetaan. Lemmikki voi tukea uhrin toipumista turvakodissa. Se voi vähentää stressiä ja auttaa säilyttämään arjen tunnetta vaikeassa tilanteessa.

Vaihtoehtoiset ratkaisut

Direktiivin vähimmäisvelvoitteiden toteuttamista edistäisi, jos turvakotipalveluihin sisällytettäisiin velvoite järjestää lemmikille turvallinen sijoitus. Tämä voisi toteutua esimerkiksi lemmikkihoitoloiden, sijaiskotien, maksusitoumusten ja valtakunnallisen ohjeistuksen avulla.

THL:n (2025) suosituksen mukaan kaikilla turvakodeilla tulisi olla valmius auttaa lemmikin hoidon järjestämisessä, vaikka turvakodilla ei olisi omaa lemmikkipaikkaa. Ratkaisun tulisi olla osa virallista palveluketjua eikä jäädä yksittäisten toimijoiden vapaaehtoisuuden varaan. Osa eläinsuojelujärjestöistä tekee jo nyt yhteistyötä turvakotien kanssa, ja vapaaehtoiset järjestävät sijaiskoteja turvakotiin hakeutuneiden lemmikeille. Olennaista on, että eläimen kanssa hakeudutaan ensin turvakotiin, jossa arvioidaan eläimen turvallinen sijoitus. Lisäksi olisi tarpeen selvittää, mitä esteitä turvakotitoiminnassa koetaan lemmikkipaikkojen lisäämiselle, sillä THL tukee taloudellisesti lemmikkipaikkojen tarjoamista turvakodeissa.

Muut havainnot esitysluonnoksesta

Keskeinen puute on, että eläimiä ei tunnisteta riittävästi osaksi lähisuhdeväkivallan ilmiötä eikä niitä huomioida suojelun ja palvelujen toteutuksessa.

Direktiivin vähimmäisvelvoitteita pidemmälle menevät kansalliset tarpeet

Pidämme tarpeellisena, että eläimet huomioidaan osana uhrin kokonaisturvallisuutta. Kansallisen täytäntöönpanon valmistelussa olisi otettava huomioon lähisuhdeväkivaltatilanteissa olevat eläimet sekä niiden itsensä että väkivallan kohteena olevien ihmisten vuoksi. On varmistettava, ettei lemmikki muodostu esteeksi turvaan hakeutumiselle, ja kehitettävä pysyviä rakenteita lemmikkien sijoittamiseen. Tämän vuoksi moniammatillista yhteistyötä on vahvistettava.

Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan puolesta

Helsingissä 17.6.2026

Lähteet

Eurogroup for Animals 2025: Protecting companion animals and supporting victims of domestic violence. Animal shelters as partners in EU Directive implementation: protecting companion animals and supporting victims of domestic violence.

Ladny RT, Meyer L. 2019. Traumatized Witnesses: Review of Childhood Exposure to Animal Cruelty. *J Child Adolesc Trauma*. 30;13(4):527-537. doi: 10.1007/s40653-019-00277-x

Campbell AM, Thompson SL, Harris TL and Wiehe SE 2021. Intimate partner violence and pet abuse: Responding law enforcement officers' observations and victim reports from the scene. *Journal of Interpersonal Violence* 36(5-6): 2353–2372. <https://doi.org/10.1177/0886260518759653>

Fitzgerald AJ, Barrett BJ, Gray A and Cheung CH 2022. The connection between animal abuse, emotional abuse, and financial abuse in intimate relationships: Evidence from a nationally representative sample of the general public. *Journal of Interpersonal Violence* 37(5-6): 2331–2353. <https://doi.org/10.1177/0886260520939197>

Nipuli, S. & Svetloff, M. (2025) Turvakotipalvelujen kansalliset laatusuosituksset. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL. <https://www.julkari.fi/handle/10024/150934>

Valtonen, E., Koskela, T., Valros, A., & Hänninen, L. 2023. Defining Crimes Against Companion Animals in Finland - Passive Neglect and Active Maltreatment. *Anthrozoös*, 36(5), 805–824. <https://doi.org/10.1080/08927936.2023.2192577>

Valtonen, E., Hänninen, L., Valros, A., & Koskela, T. 2024. Neutralisation techniques used by defendants charged with animal welfare offences in Finland. *Animal Welfare*, 33, e33-. <https://doi.org/10.1017/awf.2024.32>

Kauppinen Tiina
Luonnonvarakeskus - Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin
neuvottelukunta